

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van de Linde op de Pullenberg in Borgloon (Bommershoven)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 19 april 2017 tot voorlopige bescherming als monument van de Linde op de Pullenberg in Borgloon;

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 9 mei tot en met 7 juni 2017 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van de Linde op de Pullenberg aantoont;

Overwegende dat de Linde op de Pullenberg wetenschappelijke waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Door zijn omtrek en ouderdom is de Linde op de Pullenberg één van de dikste en mogelijk oudste linden van Limburg. Het is één van de weinige linden van Vlaanderen in een dergelijk gevorderd veteraanstadium met vergaande uitholling van de stam. Veteraanbomen hebben specifieke kenmerken zoals het voorkomen van veel holtes, microhabitats, aantasting door zwammen,... Dit maakt hen een unieke habitat voor een aantal (soms) zeldzame (dier)soorten. Door deze eigenschap is de boom eveneens belangrijk voor het natuurwetenschappelijk onderzoek;

Overwegende dat de Linde op de Pullenberg historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De linde met bewerkte steen is op basis van historische kaarten en bronnen een relict van een site waar in de achttiende eeuw een kruis of kapel met boom stond. Mogelijk duiden ze de vroegere locatie van de galg aan. Bomen waarvan bekend is dat ze de locatie van de galg aanduiden zijn bijzonder zeldzaam in Vlaanderen. Al van in de eerste helft van de achttiende eeuw wordt op deze locatie een merkwaardige boom weergegeven, minstens vanaf eind achttiende eeuw gaat het zeker om de huidige boom;

Overwegende dat de Linde op de Pullenberg esthetische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De linde heeft door zijn uitzonderlijke omvang, leeftijd en plantlocatie een bijzondere esthetische waarde. Zijn tegenwoordige groeivorm is representatief voor een veteranenboom. Deze linde dankt zijn aantrekkingskracht onder andere aan zijn ouderdom, die hem een indrukwekkend en knoestig uitzicht verschaft, eigenschappen die nog zullen toenemen naarmate zijn leeftijd vordert. Dergelijke oude bomen zijn esthetisch waardevol en zeldzaam in Vlaanderen;

Overwegende dat de Linde op de Pullenberg ruimtelijk-structurerende waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De Linde op de Pullenberg is beeldbepalend op een hoog talud langs de Oude Kassei in Bommershoven. Door zijn specifieke plantlocatie vormt hij een baken in de omgeving,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

De Linde op de Pullenberg, evenals een cirkel met straal 20 m er omheen, Oude Kassei, Borgloon, bekend ten kadaster: Borgloon, 6de afdeling, sectie B, perceelnummers 714A (deel) en 731A (deel) en deel uitmakend van het openbaar domein.

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. §1. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° wetenschappelijke waarde;
- 2° historische waarde;
- 3° esthetische waarde;
- 4° ruimtelijk-structurerende waarde.

§2. De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

De Linde (*Tilia* sp) op de Pullenberg staat op de scherpe hoek gevormd door de Oude Kassei en de vroegere aanzet tot de weg Bommershoven-Terhove. De linde staat bovenop het talud van beide holle wegen, op het openbaar domein.

De stam van de linde is een volledig holle ring, die bestaat uit twee afzonderlijke delen, waarop jongere takken groeien. De omtrek van de oude stam, dus van beide delen samen, bedraagt 581 cm op 150 cm hoogte.

Het noordelijk stamdeel heeft een stamomtrek van 334 cm op 150 cm hoogte en is circa 3 m hoog. Het zuidelijke stamdeel heeft een omtrek van 294 cm op 150 cm hoogte, is circa 4 m hoog en staat schuin. Op beide stamdelen, en aan de basis van de boom, groeien jongere scheuten.

Door zijn omtrek en ouderdom is deze linde één van de dikste en mogelijk oudste linden van Limburg. Al minstens 300 jaar staat er een opvallende boom op deze locatie. Het is één van de weinige linden van Vlaanderen in een dergelijk gevorderd veteraanstadium met vergaande uitholling van de stam. Daarenboven is zijn evolutie van monumentale opgaande linde naar holle veteraanboom goed gedocumenteerd aan de hand van historische foto's en beschrijvingen.

Op 2 m van de stam van de linde ligt een bewerkte natuursteen schuin in de bodem. De bovenkant steekt circa 25 cm boven de grond uit. De steen heeft een diameter van 57 cm, de bovenkant is achthoekig en afgebroken, de onderkant is vierkant.

Deze linde en steen zijn een relict van een kruis of kapel met boom, die in de achttiende eeuw op deze plaats stonden. Mogelijk duiden ze de vroegere locatie van de galg aan.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. Dit betekent het zo lang mogelijk in stand houden van de boom, met name de oudste

stamdelen. Indien de oude stamdelen het begeven, kan met stamvoetopslag worden verder gewerkt;

2° veteranenbeheer:

De linde dient als veteraanboom verder te worden beheerd met voor zover mogelijk het in stand houden van de oude stamdelen. De linde is op het moment van de bescherming volledig uitgehold, waardoor het verder uitgroeien van de kroon niet wenselijk is. De boom evolueert naar een meer gedrongen exemplaar met lage kroon, een korte stam en gesteltakken met vitale jonge scheuten. Hiervoor is regelmatig snoeionderhoud noodzakelijk. Door het toepassen van 'veteranensnoei' kan de boom ondersteund worden bij het natuurlijk proces van inkrimping van de kroon bij hogere ouderdom. Gezien de uitzonderlijke waarde van deze boom, en de specifieke kennis die een veteranenbeheer vergt, is het noodzakelijk dat de uitvoering en opvolging van dit veteranenbeheer professioneel en met kennis van zaken gebeuren;

3° standplaatsbeheer:

Omringende bomen mogen de linde niet overgroeien. De omringende vegetatie moet dus regelmatig worden gekapt door bijvoorbeeld cyclisch hakhoutbeheer. De wortelzone van de boom dient van bodemingrepen te worden gevrijwaard om de wortels niet te beschadigen. Erosie van de taluds dient zoveel mogelijk te worden tegengegaan, hiervoor is hakhoutbeheer van de vegetatie eveneens aan te bevelen. Het is wenselijk om het steenpuin op het plateau te verwijderen;

4° monitoring:

Gezien de ouderdom van de boom en zijn standplaats boven een openbare weg, is regelmatige opvolging van de fysische toestand van de boom, zijn stabiliteit en zijn omgeving noodzakelijk. Door deze monitoring kunnen problemen tijdig vastgesteld worden en de nodige acties ondernomen worden. Deze kunnen zowel betrekking hebben op de boom zelf (zoals snoeiwerken) als op zijn omgeving (standplaatsbeheer);

5° heraanplant:

In geval van afsterven van een boom moet er op dezelfde locatie heraangeplant worden met eenzelfde soort linde, bij voorkeur ook met plantmateriaal afkomstig van dezelfde boom. In geval van afbreken van een stam of verplicht kappen omwille van veiligheidsredenen wordt de stamvoetopslag behouden en wordt hieruit later een nieuwe stam geselecteerd;

6° beschermende maatregelen tijdens werken:

De linde bevindt zich boven een openbare weg, een plaats waar mogelijk werken kunnen plaatsvinden zoals wegenwerken, rioleringswerken, . Wanneer deze werken en hieraan gerelateerde activiteiten (zoals werfinrichting en -verkeer, afgraven talud) uitgevoerd worden binnen de beschermingsperimeter moet mogelijke schade aan de boom voorkomen worden door het voorafgaandelijk uitvoeren van een Bomen Effect Analyse en een goede opvolging van de werken. Op basis van de Bomen Effect Analyse en de aard van de werken, kunnen een aantal maatregelen voorgesteld worden die schade aan de boom kunnen voorkomen en een optimaal behoud verzekeren.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water. Dit omvat zowel het beheer van de boom zelf als de standplaats waarin hij groeit;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;
- 5° voorzorgsmaatregelen te nemen voor het behoud van de boom in geval van werken of handelingen die uitgevoerd worden in de omgeving van de als monument beschermde boom.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het plaatsen of wijzigen van boven- en ondergrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
- 3° het plaatsen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van tijdelijke publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 4° het plaatsen of wijzigen van afsluitingen;
- 5° het aanleggen van wegen en paden en het aanleggen of wijzigen van verharding of het uitbreiden van bestaande verhardingen;
- 6° elke reliefwijziging van de bodem, wijziging van het hydrografisch netwerk of werk dat impact kan hebben op het grondwaterpeil;
- 7° het vellen of beschadigen van de boom, en elke handeling die een wijziging van de groeiplaats en groeivorm van de boom tot gevolg kan hebben;
- 8° het aanleggen van sport- en spelinfrastructuur of parkeerplaatsen;
- 9° het organiseren van grote activiteiten, die het normaal gebruik van het beschermd onroerend erfgoed overstijgen;
- 10° het gebruiken van chemische verdelgingsmiddelen, groeiremmers, groeistimulatoren, hormonale behandelingen of andere verdelgingsmiddelen;
- 11° het plaatsen of wijzigen van straatmeubilair, met uitzondering van niet-aard- en niet-nagelvaste elementen en verkeersborden vermeld in artikel 65 van het Koninklijk Besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg;
- 12° het plaatsen van tijdelijke of permanente constructies;
- 13° het uitvoeren van snoeiwerken.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 09 JAN, 2018

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS